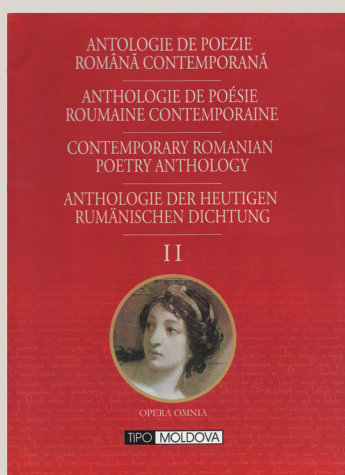

...de lectură

Antologie de poezie română contemporană, vol II (ediție plurilingvă : română, franceză, engleză și germană, coordonator : Valeriu Stancu, redactor : Aurel Ștefanachi), Iași, Editura „Tipo Moldova”, 2014, 1692 p.

După *1001 de poezii...* (Laurențiu Ulici, 1998) și *Antologia poeziei românești culte de la Dosoftei până în 1993* publicată de scriitorul brașovean Florin Șindrilaru (în același an, la „Teora”), cel mai important demers editorial (titulară de proiect: Ruxandra Alexandra Costinescu) în curs de desfășurare, consacrat cunoașterii poeziei românești, este *Antologia de poezie română contemporană*, Editura „Tipo Moldova”, Iași. Desigur, antologia lui Ulici, prin concepție (atenția era acordată preponderent textului, fiecare dintre cele 1001 de poezii urmând a-l capta pe cititor asemenea poveștilor spuse de Sheherezada temutului rege persan, Shahryan, în cele 1001 de nopți), dar și prin numărul de volume, rămâne un unicat în istoria literaturii române. Și nici *Antologia poeziei românești culte* nu este de dat uitării, deoarece prin cei 251 de poeți și 722 de poezii desfășurate pe 1152 de pagini, Florin Șindrilaru a reușit să contureze o scară a valorilor în timp, ce-și păstrează încă, spre meritul autorului, valabilitatea. Față de acestea, *Antologia de poezie română contemporană*, consacrată exclusiv momentului poetic actual, vine să suplinească lacunele de informație (dicționarele literare au destule omisiuni regretabile, iar revistele în paginile cărora răzbat ecourile vieții literare curente circulă defectuos, sunt – cele mai multe – de interes zonal) cu care s-ar confrunta eventualul cercetător interesat de imaginea integrală, pe orizontală a momentului poetic actual. Așa se face că, de exemplu, dintre cei 94 de poeți (nu numai din România, ci și din Republica Moldova, Franța, Israel, Macedonia) incluși

în vol. II, doar câțiva reprezintă „nume de circulație” (George Astaloș, Emil Brumar, Gheorghe Grigurcu, Aurel Pantea, Aurel Rău ș.a.), adică sunt autori situați în „centrul vizibilității critice”. Restul (deși mulți dintre ei au bibliografii de autor impresionante) par a fi fost nedreptățiți de „critica de la centru”. În antologie, însă, sunt tratați fără discriminare, sunt puși pe picior de egalitate cu ceilalți: fiecare autor este reprezentat prin cinci poezii. Se concretizează, așadar, încă unul din scopurile urmărite: *desființarea marginilor literaturii române* (expresia aparține lui Aurel Ștefanachi). Doar că sursa de selecție a textelor este, și în acest caz, limitată. Poeziile au fost alese din volumele publicate (sau în curs de publicare) de aceeași editură („Tipo Moldova”) în colecția „Opera Omnia”, *inițiată și susținută prin propriile-i eforturi financiare și logistice de poetul optzecist Aurel Ștefanachi*, animat de dorința de a dărui *cititorilor de poezie și creatorilor ei o fărâmă de împlinire spirituală* (precizare făcută de Valeriu Stancu în „gândurile pentru confracți”, ce deschid în loc de prefață antologia). Însă abia „când întreaga serie va vedea lumina tiparului, colecția și antologia ei, vor avea probabil pretenția exhaustivității” (*op. cit.*, p. 5-8). Mai important este că, încă de pe acum, ambițioasa *Panoramă a poeziei române contemporane*, așa cum este ea concepută și pornită, cu toate dificultățile inerente („unii scriitori – mărturisește Valeriu Stancu – au acceptat din capul locului să colaboreze cu Aurel Ștefanachi și cu mine, alții tot din capul locului au refuzat din diferite motive”, *op. cit.*, p. 7) își dezvăluie din plin utilitatea, multiplele funcționalități. Condițiile tipografice excepționale, epatante, (parcă la „concurență” cu *Istoria critică a literaturii române*), vol. II are 1692 de pagini, format 21,4x29,5 cm și cântărește 3,4 kg) sunt de natură să inducă autorilor anto-

Note de lectură

logați (în special celor mai puțin „răsfățați de critică”) sentimentul apartenenței, al ieșirii din izolarea în care pragmatismul vieții celei de toate zilele (guvernată de holderlinianul vers: „la ce bun poezii într-o lume săracă?”, citat de Valeriu Stancu) îi aruncă indiscutabil pe cei care scriu poezie. Pe de altă parte, grație efortului depus de traducători (Rodica Iancu, Irina Șerbu și Radu Hristu Buiuca), dar și prin destinația expresă (bibliotecile importante din România, cele câteva centre culturale și biblioteci din străinătate aflate în regim de parteneriat cu „Tipo Moldova” etc.), *Antologia poeziei române contemporane* poate fi și un eficient instrument de promovare culturală. Poezii brașoveni (sau originari din Brașov), incluși în paginile vol. II, sunt: regretatul Ion Stanciu, fost membru al Filialei Brașov a U.S.R. (p. 1409-1426), Nicolae Stoie (p. 1445 -1462) și Vladimir Udrescu (p. 1499-1516).

Diana Caragiu : *Respiră cu mine*, București, Editura „Vinea”, 2014, 90 p. ; Florin Caragiu : *Omul cu două inimi*, București, Editura „Vinea ”, 2014, 106 p.

Lansate împreună (pe 6 mai 2014, în cadrul unei „Seri de poezie” special organizate la Librăria „Sophia” din București și, o lună mai târziu, la Librăria „Okian” din Brașov, unde au fost prezentate de Ovidiu Moceanu și Virgil Borcan) cărțile *Respiră cu mine* și *Omul cu două inimi* prin copertele asemănătoare, realizate de același artist plastic (Andrei Gamart), prin identica lor concepție grafică (aceleași format, aceleași corpuri de literă, elemente de tehnoredactare comune etc.) ne întind capcana de a le așeza pe același raft al receptării critice. O tentație stimulată, desigur, și de faptul că Diana și Florin Caragiu, care alcătuiesc un cuplu matrimonial, sunt pe punctul de a promova și impune imaginea unui „tandem literar”, cum au și fost percepuți. În realitate, *Respiră cu mine* și *Omul cu două inimi* sunt expresia a două identități poetice diferite: „*Poezia practică de Diana Caragiu se remarcă prin puternica intuiție dinamică, pe care critica nouă a numit-o «continuator ruptoare» ca o continuitate în discontinuitate, ce propulsează dansul*

irezistibil al textului poetic, în timp ce Florin Caragiu scrie o poezie care iconizează deopotrivă fericirea și durerea” – notează Carmen C. Lasswel, semnatară ambelor prefețe. Octavian Soviany observă și el: „*Florin Caragiu nu scrie o poezie religioasă, asta s-a mai făcut – și de obicei prost –, el încearcă, cu smerenie și discreție, să transforme în limbaj poetic o experiență de tip mistic, cu iluminările și întunecările ei...*” (*Omul cu două inimi – Referințe critice*, p. 98-99), trimițând (probabil) prin sintagma „experiență de tip mistic” la întâlnirea lui Florin Caragiu cu duhovnicul Gheorghe Ghelasie (1944-4003) de la Mănăstirea Frăsinei, întâlnire care, după cum însuși poetul avea să mărturisească (în interviul acordat Victoriei Dușu), i-a schimbat cursul vieții și i-a creat convingerea că *TOTUL e cumva învăluit în iconomia divină*. Apoi *Respiră cu mine* reprezintă debutul editorial al Dianei Caragiu, deși cele 44 de texte incluse în sumar produc revelația unei poetese stăpâne pe sine. „Poeticitatea” (ingenios temperată de predilecția spre ludic, de ironie și „sarcasm”, cum notează și Nicolae Tzone), pe care ea o imprimă „poeziilor” sale, își extrage esența din calchiera lingvistică a unor clișee preluate din oralitatea banală (*la ce te bolovănezi vs. la ce te holbezi*), din parafrazarea unor locuțiuni (*umbra trasă până peste urechi vs. căciula trasă peste urechi*) sau exploatarea unor „ticuri livrești” (*în căutarea titlului pierdut vs. În căutarea timpului pierdut*) etc. Se poate afirma, deci (parafrazând-o chiar pe autoare) ca Diana Caragiu e o poetă cu *estetica așezată pe limbă*, încât este aproape imposibil de pus degetul doar pe vreunul dintre poemele sale (*pune degetul pe acest poem – p. 56*), deoarece „*poemul*” „*e tot o rană/ e pescărușul adormit lovind ușa zorilor –/ și nu fi necredincios/ viața trece prin coapsa lui/ amintindu-ți cum te-ai născut/ neîntrebat/ țipând fără glas ca un acrobat la trapez/ dezechilibrat/ prins în aripa serii*”. Prin urmare, cartea se cere citită integral, cu toate că există și poeme antologice. Unul dintre ele se intitulează *la marginea zilei* (p. 13). În schimb *Omul cu două inimi* (un titlu ca o posibilă aluzie la cele două profesii de bază ale autorului : matematician și teolog) este (după *Catacombe – 2008* și *Sentic –*

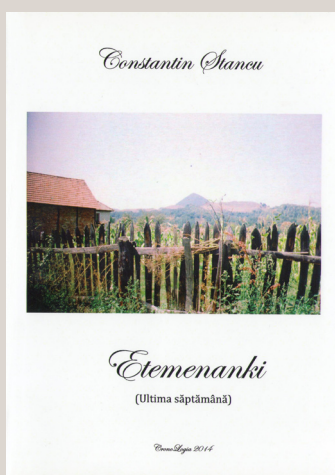

2009) a treia carte de poezie publicată de Florin Caragiu. Despre primele două (care au atras atenția prin nominalizarea la Premiul „Mihai Eminescu” și Premiul „Opera primă” al „României literare”) s-au exprimat favorabil, printre alții, Constantin Abăluță și Claudiu Komartin, iar poetul (pe care Octavian Soviany îl situează în apropierea lui Vasile Voiculescu și Daniel Turcea) a fost considerat *un surprinzător douămiist* (Marin Mincu). De notat este însă că lectura în profunzime a unor poeme, cum este acesta: „Dumnezeu se pogoară atât de repede și de adânc în tinel încât surprins de iuțeala picajului/ simți că sui cu viteză uluitoare/ și dorul după salt te macină și te răstoarnă—/ și pe loc îți dai seamă că totuși te prăbușești și lumea odată cu tinel/ și cu adevărat nu mai vrei decât să fii prins de Cel ce luminează abisul („minunea”, p.49) nu poate face abstracție de concepția teologului Florin Caragiu: „Omul stă în față cu icoana lui Dumnezeu în care își regăsește chipul din adânc, personalitatea lui integrală (v. Florin Caragiu: *Antropologia iconică reflectată în opera Părintelui Stăniloae*”, 2008). Cu amendamentul stipulat (v. *Referințe critice*”, p. 97) de Chris Tănăsescu: „La Florin Caragiu vedem o fuziune unică și organică între teologia răsăriteană (canonică și «iconică»...) și suprarrealism...” Suținute fiind de solide convingeri religioase, poeziile lui Florin Caragiu (cu excepția îngerilor) nu sunt populate de recuzita tradițională a poeziei religioase românești. Doar decupajele peisagistice și unele elemente botanice (de o expresivitate ce aduce aminte de Nichifor Crainic) par să insinueze un eden patriarhal, deși (paradoxal ?!) adevărata lor funcționalitate pare mai curând aceea de a estompa realul, de a convoca starea se contemplație, transcenderea. Însuși textul tipărit se deconturează în atemporalitate: „tulbură apa !/ aruncă-n ea inelul alb din privire,/ târziu înțelegi că literele cărții sunt rănil/ pe aripel ce se lasă strabătute de spații” (recviem pentru o carte – p. 96).

Andreea Păstârnac : *Mitologie insulară. Note despre panteonul cipriot*, București, Editura „Tracus Arte”, 2014, 128 p.

Lansată în prezența unui numeros public (peste 200 de persoane, de la simpli cititori, la scriitori și critici literari – Mircea

Martin, Ileana Mălăncioiu, Manuela Cernat – până la diplomați și oameni politici... ministrul de externe al României, domnul Titus Corlățean, fostul ministru al justiției, Robert Cazanciuc, fostul șef S.R.I., Constantin Georgescu, Mircea Geoană, Teodor Baconski, Cristian Diaconescu ș.a., după cum nota Doina Maiseles în reportajul său din „Jurnalul Săptămânii”, anul 7, nr. 360/12 iunie 2014, p.9) la Salonul Internațional de Carte „Bookfest” 2014 și beneficiind de prezentarea Gabrielei Adameșeanu și a lui Emil Hurezeanu, cartea *Mitologie insulară* reprezintă un debut editorial de excepție, căci, așa cum rezultă și din prezentarea de pe ultima copertă, semnată de Moshe Idel de la Universitatea Ebraică din Ierusalim, „se oferă cititorului o reevaluare și o elaborare a câtorva teme mitologice cipriote în relația lor cu surse mitologice din afara insulei..., într-un limbaj modern, dar fără a apela la un aparat intelectual reductiv, într-o manieră care amintește de proiectul lui Roberto Calasso”. Autoarea (n. 1967 la Brașov, unde a absolvit Colegiul Național „Unirea”, urmat de studii universitare și post-universitare la București și Ierusalim) este diplomat de carieră și ocupă, în prezent, funcția de ambasador al României în Israel. Cele 13 eseuri (*Zei plecați. Artemis, Arheologie liniștită, Pelerinaj la Amathus. Anotimpuri și festivaluri, Pelerinaj 2. Un bărbat îmbrăcat în femeie și cuprins de durerile facerii, Kyniras și nimfa din copac, Țânțarul din ureche* etc.), unele dintre ele apărute inițial în „Revista 22”, „Bucureștii Cultural” ș.a., inclusiv revista „Astra”, valorifică o experiență culturală anterioară: contactul Andreei Păstârnac cu spiritualitatea cipriotă, pe parcursul șederii sale în insulă, în calitate de ambasador al României la Nikosia. Originalitatea cărții *Mitologie insulară*, cu scriitura ei aparte, ce trădează și o implicare afectivă, constă, conform Gabrielei Adameșeanu (citată de Doina Maiseles), „în interferența dintre demersul critic, istoric, chiar lingvistic, cu cel literar” (op. cit., p. 9). Așadar, Andreea Păstârnac îmbină riguroasa cercetare (bibliografia parcursă epeatează: Walter F. Otto, Max Ohnefalsch-Richter, Jean-Pierre Vernant, Marguerite Yon, Nigel Guy Wilson și mulți alții) cu narațiunea (zeitățile devin personaje, împrumută calitățile și defectele oamenilor, biografiile lor sunt surprinse în momente decisive, prin relatarea unor întâmplări

Note de lectură

fascinante, cu încărcătură dramatică), iar descrierile decupează peisaje vii, în perpetuă mișcare și eroziune: „*Țărmlul e înalt, despicat și surpat. Poartă însemnele nașterii și distrugerii tectonice, pietrele stau să se prăbușească în hăul mării, iar valurile schimbă malul stâncos în fiecare zi, mușcând mai tare din pietre, acoperindu-le sau lăsând să se vadă nebănuite insule, răsărind ca și cum ar fi fost întotdeauna spălate de lumina zilei*” (p. 17); sau: „*Nu departe de marele amfiteatru de la Kurion, săpat pe versantul colinei cu largă deschidere la mare, se află rămășițele orașului Palaepaphos și al templelor vestite încă de pe vremea lui Homer, cel al Afroditei și cel al lui Apollo Hylates. Țărmlul e înalt și abrupt peste marea unde în trecut erau sacrificați cei care îndrăzneau să pângărească sanctuarul marelui zeu, iar pădurea de pini este crescută pieziș, bătută mereu de vânt*” (p. 107). Imaginarul pare a fi fost apelat și el, cum s-ar putea deduce din acest seducător portret al tânărului surprins în cortegiul de pe colina Aridela, unde Tezeu a instaurat ambiguul cult în memoria iubitei sale Ariadna, ucisă de săgețile lui Artemis: „...*un tânăr îmbrăcat în femeie, cu barbă și cu toate atributele masculinității exacerbate, părea că este cuprins de durerile facerii. E îmbrăcat în veșmântul zeiței Afrodite..., pieptul îi este vopsit cu purpură, iar ochii îi sunt conturați cu fard negru. Poartă părul împletit în cozi duble, ornate cu spirale de argint și de aur; pe frunte are o mică diademă plată. Pășește nesigur, poate mimând durerile și sfârșitul prințesei idolatrizate, care este aproape, sau poate este încovoiat sub greutatea podoabelor. E apăsător de colierele suprapuse de perle tubulare, striate, înșirate în atelierile de la Amathus, de mărgelile de cornalină și aur, de bobite de argint și de faianță verde. La fiecare pas, se aude clinchetul ușor al cerceilor în formă de lacrimă, din aur roșiatic adus pe insula de pe coasta levantină. Greutatea brațelor este sporită de zeci de brățări. Înainte de ceremonie și-a pus pe deget un inel de aur, cu piatră neagră, brăzdată de vine gri-albăstrui, pe care e gravat un luptător atacând o amazoană... Până nu demult a ținut în mână obiecte și animale dragi zeiței, flori, porumbei, fructe, piepteni de fildes, o oglindă cu disc solar care-i reflectă chipul de hermafrodit, de afroditos*” (p. 38-39). Fraza dobândește cadență poetică, se tulbură de o stranie melancolie: „*Regele nu mai e demult părintele meu. În fiecare an iese din templu tot mai tânăr, măcar la fel de imberb ca anul trecut, mai bogat și mai talentat. Cântecul său la harpă îi farmecă pe toți... Pentru preoteasă, fiica sa care-i născuse un fiu, se plantează în fiecare an un arbust cu frunze mereu verzi și flori virginale. Templul e înconjurat de o pădure de arboret. De o ceață de mir*” (p. 65-66). Toate acestea fac din *Mitologie insulară* (spre a reveni la prezentarea lui Moshe Idel) „o carte care este recomandată cititorilor curioși de avatarurile temelor din mitologia clasică în regiunile de interacțiune cu alte culturi”. Și, nu în ultimul rând, într-o lume confruntată cu procesul globalizării, cum este lumea în care trăim, *Mitologie insulară* poate fi încă o mărturie despre șansa pe care popoarele mici, așezate la răscruce de vânturi, o au pentru a-și păstra identitatea culturală, teza Andrei Păstărnac fiind aceea că

„*migrația temelor mitologice a fost însoțită și de adaptarea motivelor rituale din afara Ciprului*” (Moshe Idel, *op. cit.*)

Eliza Macadan : *tanagre. îmblânzirea amintirilor*, Cluj

–Napoca, Editura „Eikon”, 2014, 64 p.

În bibliografia Elizei Macadan (*Spațiu auster* – 1994; *În autoscop* – 2009 ; *La nord de cuvânt* – 2010 ; *Transcripturi din conștient* – 2011 ș.c.l.), *tanagre. îmblânzirea amintirilor* este a șaptea carte de poezie (autoarea a mai fost prezentă în librării și cu o foarte apreciată traducere în bulgară din poezia lui Tudor Arghezi) și marchează un moment aniversar: 20 de ani de la debutul editorial, ceea ce explică includerea lansării ei în programul unei manifestări literare deosebite (Salonul Editorial „Ion Heliade Rădulescu”, ediția a XIII-a), unde autoarea a fost invitată să se alătore (împreună cu Valentin Ajder, George V. Precup ș.a.) grupului de poeți care au încheiat evenimentul cu un recital poetic. Aceasta, desigur, și datorită reputației speciale (s-a spus despre ea că este cea mai frumoasă poetă din România zilelor noastre) pe care (deși „*puțin frecventată de critică și puțin cunoscută cititorilor*”, cum constata Horia Gârbea) Eliza Macadan (n. 1967, în județul Bacău) a reușit să și-o creeze (mai ales printre congenerii nouăzeciști), dar și realelor sale performanțe profesionale: ca jurnalistă, a devenit membră a Ordinului Ziariștilor Profesioniști Italieni, iar ca poetă (deținătoare a distincției Accademia della Cultura Europea – Roma, 1999) a intrat în atenția unor buni diagnosticieni (Paul Aretzu, Radu Cârnelci, Mihai Gălățanu, Horia Gârbea, Irina Petraș, Ion Rotaru, Octavian Soviany) ai valorii autentice, care au ecografiat elementele de noutate ale poeziei pe care o scrie: „*minimală, lapidară, despodobită, textele neavând nici macar titlu*” (Horia Gârbea), „*blocajul mecanismelor locutorii, generat de conștiința faptului că limbajul și-a epuizat capacitatea de a semnifica*” (Octavian Soviany). Acestea se regăsesc și în cele 60 de poeme din *tanagre. îmblânzirea memoriei*. Numai că ele sunt asumate cu mai multă pregnanță, prefigurând un program estetic. Titlul cărții („*prefațate*” de un extraordinar vers al lui Nikos Kazantzakis: „*Acum căutam Megalopolisul prin ierburi și nu-l găsim*”) – face, nu întâmplător, trimitere directă la acele figurine de lut ars, descoperite pentru prima dată în necropolele orașului Tanagra din Grecia. Asemenea lor, sunt și întâmplările mai îndepărtate sau recente, pe care Eliza Macadan, cercetându-și straturile memoriei, le scoate la iveală și le „iluminează” insolit, creează viziuni stranii: „*ai intrat pe ușă cu două femei moarte de mână/ pe una ai lăsat-o la intrare/ pe cealaltă ai așezat-o cu tine la masă/ mă priveai cu reproș/ că ți-am aruncat livada/ cu pământ cu tot/ să nu le poți îngropa...*” (p. 10); sau: „*femeia nu mai e goală pe dinafară/ ci pe dinăuntru/ zeei ies din monitoare/ fecundează rasa albă/ feministe cu copii de mână/ scriu în cartea facerii/ capitole cu ură*” (p. 25). Atmosfera e aceeași pe care o sesiza Marian Drăghici în recenzia la *Transcripturile din*

conștient, una de *apocalipsă eşapată* (v. *Iluminările Elizei Macadan* în „Viața Românească”, nr.5-6/2012). Totul pare să alunece lent, imperceptibil, în afara istoriei, în disoluție („*excavatoarele sapă/ la rădăcina orașului/ se trag brazde adânci în trotuare/ pietonii totuna cu asfaltul curg topiți/ pe ziduri rămase în picioare/ soarele stă nemișcat într-un parbriz/ rămas intact/ prin el nu mai privește nimeni afară/ câteva frunze din depărtări aduvmecă-n aer/ miro-suri arse ignare/ se lasă prostite de vântul care suflă în foc/ suflă în zi cu ultima respirație/ ia totul cu sinel pe-aici au fost oameni fără să știe*” – p. 17), încât (rezultat al pendulării între disperare și extaz) „*cel mai frumos poem se scrie/ cu pistolul la tâmplă și cu ochii spre cer*” (p. 31).

Constantin Stancu: Etemenanki (Ultima săptămână), Sibiu, Editura „CronoLogia”, 2014, 64 p.

Perceput ca un *poet religios profund* (Lőrinczi Francisc-Mihai), Constantin Stancu pare a fi un autor nedreptățit de critica selectivă. Numele său este ignorat de dicționarele literare cu pretenții exhaustive (*Dicționarul general al literaturii române*, *Dicționarul biografic al literaturii române*, *Dicționarul scriitorilor români de azi*) și sintezele literare din ultimii ani, acelea cu aplecare programatică asupra scriitorilor neglijați de critica de întâmpinare, cum este excelenta cercetare *Literatura română. Dicționarul autorilor români contemporani* (Editura „Ariol”, 2013) realizată, cu multă acribie bibliografică, de Alina Kristinka. O situație paradoxală (dar nu unică), dacă se are în vedere că bibliografia de autor a lui Constantin Stancu însumează peste 20 de titluri: poezie, proză, eseistică (unele în „format clasic”, altele doar pe suport electronic), iar scriitorul (ca membru al Filialei Alba Iulia a Uniunii Scriitorilor din România) este activ implicat în viața literară și culturală a zonei: redactor al revistelor „Nova Provincia Corvina” și „Contraatac” și colaborator permanent la reviste transilvănene de prestigiu: „Discobolul”, „Vatra Veche”, „Ardealul Literar și Artistic” și altele, după cum reiese și din bogatul aparat critic, așezat de autor la finalul cărții *Etemenanki (Ultima săptămână)*. Un titlu ce se cere decodificat nu atât prin asociere cu celebrul zигurat mesopotamian dedicat zeului Marduk (sec.VI, în. Hr.), ci în sensul mai larg (chiar decât acela specificat în nota de subsol a poeziei introductive, *Câteva cuvinte* – p. 5) al cuvântului (*Templul Creării Cerului și Pământului* – v. DEX-ul) preluat din sumeriană. O accepțiune capabilă să aproximeze „ars poetică” lui Constantin Stancu: „*Poezia lui Constantin Stancu are drept strat semnificativ și generativ bazal, transfigurarea* (s.n.), *în accepțiunea biblică, nou testamentară, a termenului. Lumea, în întregul ei, de la minerale la ființele vii, de la orizont la celălalt și de la cer la pământ* (s.n.) *este... altfel decât pare a fi... continuând să fie, pentru simțuri, afect și rațiune, ceea ce este ea în aparență*” (Eugen Dorcescu, în „Reflex”, nr. 1-6/ 2010). Iată, așadar, o posibilă „cheie” pentru

citirea corectă a poemului de mai largă întindere care dă subtitlul cărții : *Ultima săptămână*, p. 12-17. Discursul liric, deși alimentat de câteva motive din *Noul Testament* (parabola smochinului, Cina cea de taină, dramaticul – ca *În Grădina Ghetsimani* a lui V. Voiculescu – presentiment al morții, Învierea etc.) se constituie, în final, într-o revelație a condiției poetului : „*Poetul/ aruncă substanțel în dreapta cuvintelor și/ pregătește jarul...*” (op.cit., p. 17). O manieră (din păcate, pândită uneori de calofilie) care face diferența între Constantin Stancu și alți autori contemporani de poezie religioasă: Paul Aretzu, Daniel Pișcu (cu acele excepționale poeme în proză din *Piața Sfatului*, Editura „Fundatia Culturală – Ideea Europeană”, 2011), Ioan Pinteasa sau Florin Caragiu, Zorica Lațcu Teodosia, Mihaela Doina Vlasin etc. Și sunt destule poezii (*Calendar imperfecte* – p. 19, *Câteva cuvinte* – p. 21, *Statuile plâng cu sfinți* – p. 50 ș.a.) capabile să susțină observația, dar mai importantă este constatarea ca *Etemenanki. Ultima săptămână* oferă cititorului și posibilitatea să ia act despre o diversificare a registrelor de expresie ale poeziei lui Constantin Stancu. De la poemele în care autorul manifestă preocuparea (postmodernă?) pentru revelarea raportului dintre autor și text („...*vocalele au dinți,/ consoanele ghiare,/ zicerea înghite nezicerea*” – *Umbra Scribului*, p. 27 ; „*scrie într-o vreme când nimeni nu citește*” – *Orbirea*, p. 43) la textele dedicate unor prieteni: *Bicicleta lui Picasso* și *Uși de sânge* (lui Aurel Pantea), *Ritual* (lui Cornel Nistea), *Amprenta* (lui Marian Drăghici). Un poem cu totul remarcabil este *Gura ierbii*: „*Brusc, Dumnezeu trimite iarbal să acopere nimicurile zilei:/ piroanele, trestia subțire/ picăturile de sânger ștergarul alb/ lemnul din care se fac mereu cruci și/ juguri pentru animale.../ ...și iarba este atât de fragedă/ pentru că nu-i pasă de noi,/ suntem muritori în uniforme de aer,/ ea se înalță spre cer nemuritoare și/ duce ficatul nostru în gura ei verde...*” (p. 26).

Cristache Gheorghiu : asFORisme – 2 (Un fel de cugetări), „Athens”, 2014, 312 p.

Un autor prolix (a scris și publicat și el aproape 20 de cărți, unele traduse și în limba engleză) este și brașoveanul (de vreo câțiva ani s-a stabilit în Grecia) Cristache Gheorghiu, și el (asemeni lui Constantin Stancu) pe nedrept ocolit de critica literară (*Dicționarul scriitorilor români de azi*, în care este inclus la p. 221 și volumul *Biblioteca de unica folosință* de Nicolae Stoie, unde i se recenzează volumul de eseuri *Filosofia unui bolovan*”, reprezintă excepții), chiar dacă vreo câteva dintre scrierile sale (*Memoriile unui cățel adult*” ș. a.) au fost elogios recenzate: despre *Filosofia unui bolovan*” (v. op.cit. p. 32-34) s-a spus că „*scoate mai pregnant la vedere disponibilitățile scriitoricești ale lui Cristache Gheorghiu* (care face) *figura unui scriitor capabil să observe amănunțele relevante ale realității*” (s.n.). O calitate ce ar putea motiva (nu doar estetic) decizia lui Cristache Gheorghiu de a ataca (nu

Note de lectură

oricum, ci cu „brio”) o „specie literară” devenită vetustă, „*adică un gen dificil, ieșit din gustul autorilor de azi, din modă*”, cum se exprima Roxana Rotaru (v. R.L./nr.29 din 2003), comentând una dintre cărțile celui mai reputat autor român de aforisme din zilele noastre, Vasile Ghica. Pentru că, la primă vedere, cartea lui Cristache Gheorghiu intitulată *asFORisme 2. (Un fel de cugetări)*, conduce involuntar spre aceeași întrebare pe care și-a pus-o, în 2003, și recenzenta din „România literară”: „*Ce anume mai poate aduce (nou) un volum de aforisme?*” Un răspuns ar putea fi ascuns în spatele jocului de caractere (concepția grafică aparține autorului, doar desenul de pe copertă este semnat de Carmen Chiperea) la care Cristache Gheorghiu a recurs în „ortografierea” titlului, fracturându-l: (românescul) **as** + (englezescul) **for** + **isme**. Dificil (dacă nu riscant: *Scriptorul scrie ce gândește. Cititorul interpretează ce citește, după cum gândește el*, avertizează una dintre „cugetări”, p. 301) de aproximativ ce a vrut să sugereze Cristache Gheorghiu. Cert este că, abstracție făcând de faptul că „isme” este un sufix care și-a dobândit celebritatea prin formarea cuvântului „miticisme”, de la Mitică, renumitul personaj caragialesc (un alt autor brașovean, Florea Dudiță, chiar a publicat mai anii trecuți o serie de volume reunite sub titlul *Miticisme*) și asociindu-l *conceptului isme*, folosit în limba franceză pentru a grupa (în literatură, filosofie sau pedagogie) noțiuni, atitudini, calități sau defecte care, în mod normal, nu sunt compatibile, putem presupune că autorul cărții atenționează asupra diversității tematice a aforismelor sale,

care – în concepția sa – eludează „canonul”. Ele „traduc” propriile-i observații de „moralist” (eticheta i-a fost pusă cândva lui C.G. de romancierul Doru Munteanu) asupra lumii din imediata apropiere, condensează o experiență culturală sau de viață: „*Din situația politică internațională actuală se vede clar că proștii altora sunt mai deștepți decât proștii noștri*” (p. 34); „*Poate fi considerat sănătos un om perfect adaptat unei societăți bolnave?*” (p. 70); „*Din reperele clasice (omul, cosmosul, divinitatea), moderniștii au eliminat divinitatea, postmoderniștii au eliminat cosmosul și a rămas omul singur*” (p. 86); „*Dacă ajuți pe cineva care are un necaz își va aduce aminte de tine numai când va mai avea din nou un necaz*” (p. 200); „*Shakespeare e mare nu pentru că a pus întrebarea «A fi sau a nu fi?»*, ci pentru că a avut înțelepciunea să nu răspundă la ea” (p. 307); „*Toți oamenii sunt dornici de înțelepciune. Întotdeauna ne-am dorit ceea ce ne lipsește*” (p. 311)... Finalitatea lor morală, etică este bine camuflată de aerul ironic (și autoironic!?) care le învăluie și le asigură originalitatea și, adeseori, îl desconspiră pe „literatul” care pur și simplu se lasă sedus de sensurile ad-literam ale cuvintelor: „*E curios că orice păgubit vrea să fie des-păgubit*” (p. 105); „*Ars politica – pentru cei ce vor să știe de ce ne-am ars*” (p. 67); „*În latină «pacalis» este adjectiv și înseamnă «de pace». Așa erau numiți «solii de pace». De aici și românescul «a păcăli»*” (p. 75); „*Există în orice târg românesc un Șanț Elysees*” (p. 88); „*Perceptor și preceptor nu sunt identici. Poate că ar trebui introdus și termenul priceptor, pentru cineva care pricepe*” (p. 272) ș.a.m.d.

Piatra magică